

Amikor Nagyillésék csapata feltűnt a gáton Somogyi Károlyné felvétele

Árvízi napló

1981. március 26.
7 óra 15 perc. Kávét kortyolok papucsban.

— Mennyi?
— 783 centiméter, áradó.
— Mész?
— Megyek, csak előbb felhívom a vízügyi komputert, az biztosan tudja, hogy mennyi lesz később, mennyi lesz akár-mikor a vízállás az alpári gát-nál.

— Van komputerük — csodálkozik el a feleségem.
— Van. Doktor Vágásnak hívják.

10 óra 05 perc. Telefonálok.
— Igen — hallik a vízügyi komputernek tartott doktor hangja — azt hiszem, ma dől el minden. Fél egykor indulhatunk?

— Rendben!
13 óra 50 perc. Landolunk a Mari néni tanyáján Bokros határában. Az egyik védelmi bázis ez Sátor, körülötte a szokásos csendélet. Aggregátok, gázolajos hordók, egy kupacban egyforma lábosok egyforma kanalakkal. A sátorban ketten hasarfordulva, ruhástól alszanak. Kispál János, a védelmi osztag helyettes vezetője kézfejtől megereszteti állán a lengedező, itt-ott már fehér borostát:

Egész éjjel dolgoztak az emberek. A rocsósok is lapátoltak.

— Vízállás?
— Józsikám, ébresszések fel Bőndit!

14 óra 5 perc. Bőndit fölértesztik. A nagydarab ember nehéz pillákkal kel fel a vaságy-ról.

— Mi van?
— Úlj be a kocsiba. Mennyi a víz?

— Lacikám, az öreg vagyok — kiált a rádió mikrofonjába Kispál — a 14 órai állást mondjad!

— 789.
— Tavaly mennyi volt a legnagyobb vízállás ezen a szakaszon?

— 756 — mondja Vágás István. — Indulhatunk.

14 óra 15 perc. Beülünk Bőndi mellé a parancsnoki terepjáróba. Itt még száraz a gát. Legalábbis látszólag. Süt a nap. Több mint húsz fok meleg van. Akár idillinek is tűnhetne a kocsi ablakából a táj. Az alig fodrozódó vizen vadkacsa úszik lassan. Békén. Bőndi valódi neve Márta József, de azt mondja, hogy Tápén, ha Márta József-ként keresném, elküldenének a kántorhoz, ő csak Bőndi, legföljebb Bőndös.

14 óra 30 perc. A 2200-as gát-szelvény. Innen kocsival nem lehet már tovább menni. Antal Ferenc mindszenti illetőségű kubikos az első, akivel találkozom. Lapátol. A feién sanka, a sapkarózsát az ATIVIZIG jelvénye helyettesíti.

— Itt? — kérdez vissza — itt hétfő óta a Körösök körül gyűttünk riadóval, az asszony biztos azt hiszi, hogy még mindig Békésben vagyunk.

— Meg lehet ezt szokni? Jön a víz, jön a riasztás, mint a katonaságnál?

— Mög hát. Ez a dolgunk. Átballag a töltésen, tanulmányozni kezdi a töltés kapujának oszlopát. A vízügyesek ugyanis valamennyien mást-mást használnak vízmércéül. Ők Szunvi Antallal erre a vasoszlopra húzzák a rovátkákat, Bőndi víz-

„Ha kicsodálkoztad magad...”

Az új élet első hónapjai

Százkilencvennégy napig tartott, amíg a szovjet csapatok, amelyek 1944. szeptember 23-án megkezdték Magyarország felszabadítását, Nemesmedvesnél kiverték az utolsó fasiszta katonákat az ország földjéről. Április negyedikét, e történelmi napot már olyan nép köszönhette, amely igyekezett megtanulni és kezébe venni saját sorsának intézését, és egy szabad Magyarországot megteremtését.

„Ha kicsodálkoztad magad, fogj hozzá a munkához; látod, minden csoda csak három napig tart!” — szöleitotta tette a Népakarát, a kommunisták orosházi lapja némi iróniával a város felszabadult népét. Csakhogy akkor már folyt a munka — maga az újság bizonyítja, hogy volt már városi pártszervezet, volt újság, voltak, akik meghatározták a teendőket és hozzáláttak megoldásukhoz. És akárcsak Orosházán, mindenütt a kommunisták voltak a kezdeményezők, a tetteket végrehajtók. Azok akik a Horthy-rendszer negyedszázados üldözöttségétől túlélve, 1919 óta megőrizték hitüket, cselekvőképességüket.

A szovjet katonai parancsnokságok — a szovjet politikát képviselve — kezdettől fogva azon voltak, hogy támogassák mindazokat az erőket, amelyek a demokratikus kibontakozást, az újjászülést szolgálták. A régi közigazgatás helyükön maradt hazafias képviselői (hiszen a leghírhedtebb fasiszták féltelmükben amúgyis elmenekültek) éppúgy számíthatnak támogatásukra, mint a sorra megalakuló nemzeti bizottságok vagy — központi irányítás híján más elnevezéssel — megalakult népi

szervek. Az élet megindítását, a közelítés és közműellátás megszervezését, a legsürgetőbb újjáépítési munkák megkezdését (például a szétrombolt vasútvonalak helyreállítását) már az új élet első napjaiban mindenütt megkezdték. Az ágyúszót, a csatazajt még hallani lehetett, de csontig soványodva, éhesen, rongyosan, meggyötörve építettük már az új életet. December 3-án, amikor az ország nagyobb része még a hitleristák és magyar csatlósaiak kezén volt, a négy demokratikus pártból és a szabad szakszervezetekből alakult Magyar Nemzeti Függetlenségi Front Szegeden meghirdette programját, kijelölte Magyarország demokratikus újjáépítésének és felemelkedésének útját: „Mohács óta nem volt ilyen súlyos helyzetben az ország. Mindennek ellenére az MNF Front azt hirdeti: lesz magyar újjászülés!... Ha a magyar nép maga veszi kezébe sorsának intézését, akkor Magyarország megmenekülhet és újjászülhet.”

December 21-én pedig Debrecenben — e program megvalósításaként — újjászülte a magyar államot. Amikor az ideiglenes nemzetgyűlés összegyűlt, az ország területének még mintegy negyven százaléka a fasiszták kezén volt. A már felszabadított területek népgyűléseken megválasztott képviselői azonban az egész nemzet, a magyar nép nevében cselekedtek, amikor megszakták a negyedszázados ellenforradalmi korszak „jogfolytonosságát” magukat a „magyar állami szuverenitás kizárólagos képviselőjének” nyilvánították. A megalakított ideiglenes nemzeti kormány legelső ülésén

legsürgősebb feladatának jelentette ki, hogy „szakít az eddigi német szövetséggel és haladéktalanul fegyverszünetet köt a Szovjetunióval és a vele szövetséges hatalmakkal”. A második ülésén, még az 1944-es esztendő vége előtt pedig a kormány egyhangúlag hadat üzent a fasiszta Németországnak. Az első demokratikus magyar kormány Moszkvában, 1945. január 20-án, „agy-is a magyarországi katonai hadműveletekben döntő szerepet játszó budapesti csata vége előtt aláírta a fegyverszüneti egyezményt. Az újjászülte magyar állam pedig hozzájárult az antifasiszta magyar hadsereg megteremtéséhez. „Fogj gyertyt minden magyar a haza és a magyar nép felszabadítása érdekében.”

Időközben a legöntudatosabb, legáldozatkészebb munkások, sokszor a pusztá kezükkel kikaparva a romok közül a gépeket, dolgozni, termelni kezdték. Megalakultak az első üzemi bizottságok.

Ugyancsak népi önkormányzati szervek, a sok helyütt még a rendelet megjelenését megelőzően megalakított földosztó bizottságok osztották fel a földet a dolgozó parasztok között. Ezeréves per dől el, amikor 1945. március idusán megszületett a földreformról szóló törvény. Nemcsak a magyar parasztság követelte ezt, hanem az egész magyar nép. Nagyon jellemző, hogy a Magyar Kommunista Pártnak 1945. februárjában Budapesten tartott első nagygyűlésén is ez a jelszó ragyogott az emelvény felett: „Föld! Kenyér! Szabadság!”

Olyan történelmi változások zajlottak le, illetőleg kezdődtek meg még azokban a hónapokban, amikor hazánk területén még nem fejeződtek be a hadműveletek, amelyek a nemzeti történelem aranylapjaira kívánkoznak. S a felszabaduló nép ezer és ezer tanujelét adta, hogy tisztában van vele: a maga és hazája sorsa szorgalmától, odaadásától és áldozatkészségétől függ. A felrobbantott vasúti sínek helyreállítása éppennygy emberfeletti erőfeszítéseket igényelt, mint Budapest megmentése az éhínségtől vagy pedig a járványveszély leküzdése. A szovjet utászalakulatok és magyar dolgozók közösen tették használhatóvá a vasútvonalakat. S éppen az ország teljes felszabadulásának napján — ugyan-csak közös munka eredményeként — adták át Budapesten a forgalomnak a harmadik ideiglenes hidat, amely a kivétel nélkül felrobbantott egykori gyönyörű Duna-hidak helyett összekötötte nemcsak Pestet és Budát, hanem az ország két részét is.

1945. április negyediké olyan országra virradt, amely már tudta, hogy a szabadság révén olyan kincs birtokába jutott, amellyel élni joga, történelmi kötelessége.

PINTÉR ISTVÁN

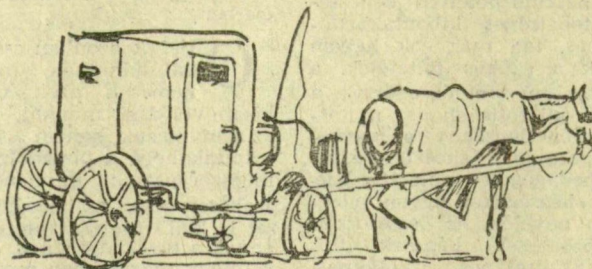
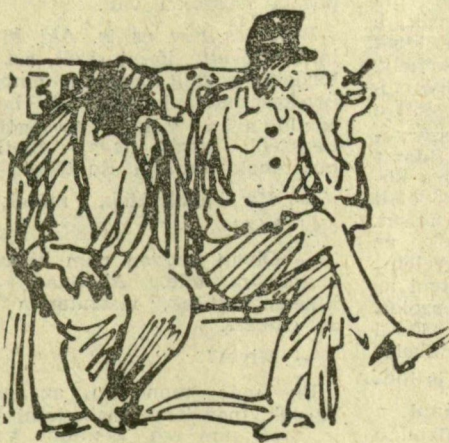
1945. március, valahol az Alföldön: Azoké lesz a föld, akik megművelik

Rajzos napló

Kokorin szovjet katonatiszt a Vörös Hadsereg művészcsoportjával érkezett Magyarországra. Egyszerű teendője volt a romokban heverő országban: rajzolni! De nemcsak rajzolt, hanem háborús naplót is vezetett. Aztán amikor eljött az ideje, visszautazott a hazájába, katonaszaklájában a rajzmappával és a naplóval.

Múltak az évek, Kokorin rajzairól, naplójáról mely úgy tűnt, végleg elveszett a szemünk elől, nem is tudhattunk amíg egy szerencsés véletlen közbe nem szőtt.

Önálló kiállítást rendeztek azután a Kokorin naplója alapján készült rajzokból, melyekből néhányat bemutatunk

zák a rovátkákat, Bőndi víz-